

tela na neki ravni v višini 5000 m nad morjem na cel roj visoko-gorskih metuljev, ki so veselo frfotali po zraku ne meneč se za siloviti mraz. Udeleženci te ekspedicije so ujeli nekoliko teh metuljev. Metulji imajo mesto prahu na krilih zelo gosto dlako, ki jih varuje pred mrazom. Dlaka je tako gosta, da nalikuje skofo umetno npravljeni klobučevini.

Bojniško zavarovanje za živali. Dočim se Francoska še vedno ni odločila za obvezno zavarovanje zoper bolezen in nezgode, ni na Nemškem nobenega človeka, ki bi ne bil včlanjen pri katerikoli bolniški blagajni. Zdaj so pa uvedli v Berlinu tudi bolniško zavarovanje za živali. Za majhen mesečni prispevek lahko vpiše sleherni občan v seznam zavarovancev svojega psa, mačka, konja, kanarčka itd. Blagajna plačuje kakor običajno zdravnika, umetno zobovje itd.

Dvanaest ur neprestano na eni nogi. Leta 1815 je sklenil pek v Londonu stavo za 50 angleških funtov, da bo stal celih 12 ur neprestano na eni nogi. Stava se je vršila v javnem prostoru pred množstvenimi gledalci. Pek je začel svojo predstavo ob tretji uri popoldne. Vse je bilo prepričano, da ne bo vzdržal, ker se je zdelo vsakemu, da je stanje na eni nogi toliko časa nekaj izključenega. Počasi je potekala ura za uro in še vedno je stal pek nepremično. Koncem osme ure je že bil v tako obupnem položaju, da mu je ponudil oni, ki ga je izzval na stavo, da mu izplača polovico in mu prizna popolno zmago. Peka je oblival pot po celem telesu v potokih, a je odklonil ponudbo z zatrdilom, da bo vzdržal do konca. Po tej izjavi so gledalci stali med seboj visoke svote za in proti. Pek je stal na eni nogi nepretrgoma tri minute dalje nego 12 ur. Ko je zmagal, je sedel na stol, domov so ga morali odnesti, sicer mu stanje v zdravstvenem oziru ni prav nič škodovalo.

Čuden jubilej. Te dni je zadel v Parizu motociklist v poštni nabiralnik ter ga odtrgal s stene in razbil. V nabiralniku so našli pisma, ki so bila vanj oddana leta 1904 in 1905 in so preživela že lep jubilej.

Vzgladi izrednega spomina. Izreden spomin je posebne vrste nadarjenost in to dokazujejo spominska dejanja iz zgodovine znanih osebnosti. O Starogrku Temistokleju je bilo znano, da je poznal vseh 20 tisoč Atencev po njih imenih. Orjak glede spomina je bil Picus iz Mirandale, ki je obvladal 22 jezikov in je lahko ponovil zapoved 2000 zlikov in je lahko ponovil zapored 2000 besed, ako jih je slišal le enkrat. Čuden spomin za osebe je imel znani luteranski krivoverec Calvin. Ako je bil s kakim človekom le enkrat skupaj, se ga je spominjal čisto natanko še po letih. Ako ga je kdo prekinil med govorjenjem ali narekovanjem, je prejel takoj po preteku nekaj ur za pravilno nit nadaljevanja. O nekem slikarju v srednjem veku čitamo, da je naslikal v enem letu 300 oseb. Rabil je samo, da je osebo enkrat pogledal in že jo je tudi naslikal.

Visoka šola za modo. Dne 15. septembra bo otvorjena v Parizu visoka šola za modo. Predavali bodo na tem vseučilišču o zgodovini krojaštva, o barvoznanstvu, prirezavanju, risanju, izgotavljanju ter o predruženju starih oblek. Najnovejša visoka šola bo opremljena z veliko knjižnico, z zbirko modelov ter raznih noš iz vseh časov.

Klic na pomoč in ameriški tihotapci. Mednarodni znak za klicanje na pomoč potom radija so črke SOS. Tega klica so se poslužili te dni ameriški tihotapci z alkoholom. Na več mestih, na Habani, na Bermudi otočju itd. so postavili tajne radio postaje in z njimi opremlili tudi nekatere ladje, ki so jim pomagale pri tem poslu. Naenkrat so alarmirali z SOS klici vse ladje, ki stražijo obalo pred tihotapljenjem. Javili so ladjam finančne straže, da je luksuzna ladja njujorškega župana v največji nevarnosti. Ure, ko so iskale stražne ladje njujorškega župana in njegovo ladjo, so porabili tihotapci, da so lahko nemoteno izločili utihotapljeno alkoholno blago.

*

Z letala v džunglo.

Pred kratkem sta se odpravila dva angleška letalca po zraku v Avstralijo. Na poletu sta padla na zemljo v Birmi. Eden od ponesrečenih Matthews je dosegel glavno mesto Prome v angleško indijski pokrajini Pegu, medtem ko pogrešajo še danes njegovega spremljevalca Hooka. Iz omenjenega mesta je poslal Matthews angleškemu listu poročilo, v katerem slika grozote cele žaloigre tako-le:

»Pri lepem vremenu sva se dvignila v zrak v Akyabi. Letela sva komaj dve dobri uri, ko sva zašla v strašni vihar, kateremu pravijo »monsum«. Deževalo je v potokih in vendar sva bila prisiljena nadaljevati pot. Preletela sva še srečno hrib 1000 m, ko je odrekel stroj radi mokrote. Padec na zemljo je omililo bambus grmovje. Motor je bil pokvarjen, najina prehrana je obstojala le iz ene mesene konzerve in par kosov čokolade. Sklenila sva, da vzameva seboj kompas in kreneva v smeri proti vzhodu. Po eni uri sva bila zopet nazaj pri letalu, ker sva blodila v krogu. Trpela sva veliko radi napadov od strani pijavk. Po dveurni hoji sva se približala gorskemu potoku, kjer sva slekla obleko. Nadaljevala sva pot ob vodi. Slišala sva trobljenje divjih slonov, ki pa nama niso storili nič žalega. Šla sva vedno naprej preko hribov, da sva se ogibala radi povodnje nedostopnih dolin. Po sosednji džungli so se podile razne divje zveri, posebno tigri in pantri, kojih strašno rjovenje nama je udarjalo prav iz nevarne bližine na uho.

Radi zverjadi sva si izbrala kot prenočišče skalo na sredini potoka. S časom se je začel potok širiti in ga je bilo vedno težje prekoračiti.

Drugi dan potovanja je bil primeroma miren. Ker sva bila močno utrujena, sva si napravila popoldne ležišče iz listja. Poleg pijavk so naju napadale

rdeče mravlje in grizeče muhe. Sveče in vžigalice so bile nerabne radi mokrote in iz istega vzroka sta se ustavili tudi najini uri. Nisva imela seboj ne puške ne noža in iz tega vzroka sva se plazila naprej po vseh štirih. Četrtil dan je bil Hook že popolnoma izčrpan. V noči se mu je že bledlo. Peti dan sva se vlekla le še s težavo naprej, ker je Hook komaj in komaj bredel vodo. Morala sva se odpočiti in sva skušala naprej še le naslednje jutro. Že po dveh urah hoda je izjavil Hook: »Jaz ne morem dalje.« Trudil sem se mu uliti poguma s prigovarjanjem in ga prenesel preko vode, ki se je bila razprostrla že v celo reko. Hookove oči so bile že tako oslabele, da je že jedva videl 10 metrov v daljavo. Ker se ga je lotevala omedlevica, sem bil tudi jaz prepričan, da ne bo mogoče z njim dalje potovati. Sklenila sva, da ga bom zapustil na kakem bolj varnem kraju in skušal prinesiti pomoč. Poslovil se je od mene z besedami: »Ako ne bom več videl mojih dragih v domovini, pozdravi jih.« S težkim srcem sem nadaljeval pot. Še tudi prihodnji in naslednji dan nisem našel nobene človeške sledi. Valovanje reke mi je dražilo domišljijo, da se mi je neprestano dozdevalo, kakor bi poslušal človeško pogovarjanje. Prepričan sem bil, da sem v zmoti, ko mi je udarjalo na uho iz bližine pasje lajanje. Začel sem klicati glasno na pomoč, a nisem prejel nobenega odgovora. Ko je šlo že na četrto uro popoldne in sem si hotel poiskati prenočišče, sem zopet slišal pasji glas in na moje vpitje me je potolažil odgovor. Na nepopisno veselje sem zagledal na drugi strani reke dva Birmanca v spremstvu psov. Z znamenji sem jima dopovedal, naj prideta k meni. Ubogala sta. Moji poskusi, da bi jima raztolmačil položaj, so bili brezuspešni, ker nisem umel jezika. Z njuno pomočjo sem prekoračil reko in ko smo imeli za seboj še en grič, smo bili v vasi. Komaj in komaj sem splezal po lestvi v koč, nato sem omahnil po tleh in se onesvestil.

Ko sem se prebudil iz omedlevice, sem opazil, da sem počival na skrbno prirejenem ležišču in takoj poleg je bila skleda z rižem. Bila je to prva hrana, katero sem povžil po preteku 9 dni.

Z velikim trdom sem povedal rešiteljem, da se nahaja na drugi strani reke še en moški. Drugo jutro so odposlali štiri domačine, da bi poiskali Hooka. Sam sem se počutil toliko krepkega, da sem sklenil, drugo jutro kreniti v Padaung.

Podal sem se na pot z obema domačinoma, ki sta me otela smrti. Prehodili smo 30 km, predno smo nočevali. Drugo jutro smo najeli čoln, v katerem smo se peljali po reki navzgor ter dosegli vas, v kateri sem naletel na Birmanca, ki je razumel angleščino. Prosil sem ga, naj raztolmači spremljevalcema, da se slobodno vrneta in se še sama lotita rešitve nesrečnega Hooka. V spremstvu drugega vodnika sem nadaljeval pot in prišel v Padaung. Medtem je že zvedela policija o moji vrnitvi in mi prinesla kruha in

rib. Ko sem se skopal, sem se podal k občinskemu predstojniku, ki mi je dal čoln do Prome, kjer sem natetel že na angleškega komisarja. Z nestrpnostjo smo čakali na poročila o Hooku. Vreme je postajalo vedno slabše. Čulo se je sicer, da so našli domačini tovariša, vendar uradno ta vest ni potrjena.»

*

Cesar - puščavnik.

Minulo je 125 let, odkar je umrl na legarju v Tagarogu v južni Rusiji car Aleksander I. Pokopali so ga, pa že na dan pogreba je bilo slišati, da niso izročili večnemu počitku v šentpeterski cerkvi na praznik sv. Pavla carjevo truplo, ker je ta še živ in popolnoma zdrav. V naslednjih letih so ga domnevali sedaj tukaj, pa zopet tamkaj. Večina je bila prepričana, da so ga videli v Rusiji kot potujočega meniha. Le nekateri so trdili, da se je preselil na Angleško. Eden od njegovih življenjepiscev trdi z vso resnostjo, da je preživel car Aleksander svoj prvotni pogreb za dobrih 40 let. V poznejših letih se je širilo mnenje, da ne more biti puščavnik Kusmich nikdo drugi nego za mrtvega proglašeni car. Ta-le zadnja domneva je v zadnjem času najbrž dokazana. Ko je pustila sovjetska vlada odpreti carsko grobnico, da bi našla dragocenosti, so našli v Aleksandrovi grobu na krsto iz svinca, a nobenega dragulja — da, niti kacega preostanka kosti niso našli.

Po tem odkritju poskuša knez Vladimir Bariatinsky dokazati, da je car z imenovanim puščavnikom ista oseba. Kot glavni vzrok za to trditev navaja dejstvo, da je Aleksander I. sam izjavil večkrat, da se bo odrekel prestolu. Veliki kneginji Aleksandri je zatrdil: Odločil sem se, da se odrečem prestolu. Evropa potrebuje mlade vladarje, ki so pri polni delavni moči. Nisem več to, kar sem bil, lepega dne bo moja dolžnost, napraviti prostor močnejšemu možu.»

Knez Bariatinsky navaja dalje, da si uporekajo v izjavah oni zdravniki, ki so zdravili carja v Taganrogu. Eden od njih ni hotel podpisati carjevega mrtvaškega lista. Osem dni pred carjevo smrtjo konča caričin dnevnik, v katerega je celo beležila, tedaj, ko je bila sama hudo bolna. Še bolj čudno se glasijo pisma dvornih uslužbencev, v katerih namigavajo na nekaj, o čemur morajo strogo molčati. Danes so mnenja, da je porabil car za skrivnostno izginutje kak drug samotni kraj in nikakor ne carske prestolice Petrograd.

Carica, zdravnik, eden od najboljših prijateljev in sluga so bili vpeljeni v to skrivnost, vendar je ni omenil poslej nobeden, vsaj jasno ne. Pisma carice na mater so prepletene z namigavanji na skrivnostne dogodke na dvoru.

V krsto so položili mesto carja truplo vojaka od polka Semenovsky, ki je umrl dan poprej v Taganrogu, ki je bil carju zelo podoben. Ko je ležalo truplo v krsti, so jo prepeljali v glavno mesto. Proti dotodajnim navadam niso položili umrlega javno na mrtvaški oder. Pokropilo je mrliča le nekaj

višjih uradnikov, ki so se vsi čudili, da se je car tako spremenil po smrti.

Enajst let po pokopu carja se je pojavil puščavnik Fedor Kusmich. Zgledal je kakor kak potepuh, obnašal se je pa tako dostojanstveno, da so ga osumili prevare in zaprli. Na vprašanje, kaj da je in s čim se peča, je odgovoril, da se le potepa okrog. Oblast ga je obsodila na 20 udarcev in na prognanstvo v Sibirijo. Vest o čudnem potepuhu je prodrla tudi v Petrograd, odkoder so poslali za njim brzosele, ki bi naj celo zadevo pojasnili. S Kusmichom kot prognancem so postopali z vso obzirnostjo. Škof iz Irkutska je padel pred njega na kolena. Nek prejšnji vojak in še tri osebe so prepoznale carja in se onesvestile, ker so bile prepričane, da gledajo prikazen.

Od časa do časa so prihajali k puščavniku odposlanci s carskega dvora, ki so imeli pri njem tajne seje. Mnogo drugih obiskovalcev, ki so se zlagali pri njem, je videlo nakupičenih cele kupe listin. Ker so začeli k njemu vreti kmetje, se je preselil samotar v drug kraj, kjer ni bil poznan.

Ko se je že postaral, je pripovedoval o nekdanjem življenju sifaja. Simeon Chromow, trgovec v Tomsku, je vzljudil starca, postavil mu je kočjo in ga povabil, naj prebiva tamkaj do smrti. Chromow poroča, da je nekoč hrskal po mizi puščavnika, ko ta ni bil navzoč in je naletel na pergament in to je bil poročni list carja Aleksandra I. Trgovec je začel okrog pripovedovati, kdo bi naj bil njegov puščavnik. Dne 20. januarja 1846 je umrl Fedor Kusmich v svoji kočji pri sibirskem mestu Tomsk. Na smrtni postelji je baje priznal, da je car Aleksander I. Nad njegovim grobom so pozidali kapelo, ki je postala kmalu obiskana božja pot.

*

Otok mrtvih.

V Laplandiji med orjaškima gorama Kalsepakes in Aurivares, nekaj dni hoda od Torneträska, se razprostira majhno gorsko jezero z imenom Rautasjärvi. V poletnih nočeh je to jezero prava divjota. Krog in krog je obdano od visokih gora z večnim snegom po vrhovih. Ob pobočjih gorovja rastejo male vrbe in mecesni, krog jezera poganja zeleno ločje. Razprostirajo se tod močvirja. Smrtna tišina odeva celo pokrajino.

Redkokdaj je slišati kak glas in še to navadno živalskega, ki prekine za nekaj trenutkov smrtni molk; krika žival, nad katero se je spustil orel, da bi jo dvignil v višine. V vzhodnem delu jezera je otok Jamukušulo, pokopališče samote. Je to majhen griček, ki je pokrit s kamenjem ter travo. Več križev spominja na umrljivost vsega posvetnega. Jamukušulo je prastari mrtodvor severnih Laplandcev, ki prinašajo semkaj od daleč svoje mrliča, da bi jih položili k počitku. Kar pomnijo ljudje, služi otok za pokopališče. Celo pozimi se ne ustrašijo Laplandci težavne poti, da prinašajo svoje umrle na otok.

Dolgo časa je bil laplandski mrtvo-

dvor skrivnost. Še le pred kratkem so odkrili to znamenitost in danes jo obiskuje iz radovednosti bogznaj koliko potnikov.

Sedaj je znano, da pokopavajo Laplandci mrtve le začasno. Pozneje jih izkopljejo ter zagrebejo na mesto, ki ostane vedno prikrito.

Jezero Rautasjärvi je najlažje doseči v čolnu od železniške postaje Rensjön. Pot pelje po šumečih gorskih rekah in je precej opasna. Potovanje peš po teh krajih ni lahko, ker peljejo peš steze preko gorskih grebenov ter prepadov, skozi gozde in močvirja. Najlepše je, ako se kdo pripelje na jezero v svetli poletni noči. Nahaja se tukaj v krasni pokrajini laplandskih gorskih vrelcev in je mogoče občudovati jezero, ki se skriva med gorskimi orjaki. En dan hoda proti jugu je laplandsko taborišče. Tukaj so trgovine, v katerih ponujajo na prodaj Laplandci izdelke svoje narodne umetnosti. Ne daleč od tabora je starodavni prostor za daritve, kjer so našli marsikaj iz prastarih časov kakor: kamenite nože, pušice itd.

*

Bičarji.

Vsako leto obiskujejo potniki na razkošno opremljenih ladjah Južno morje, kjer občudujejo čarodejstva še nedotaknjene sveta. Teh čarobnosti otočja med Nizozemsko Indijo in Havai otočjem ne spozna in ne vidi potnik, ki zapusti parnik le za malo časa, ampak le oni, ki se tamkaj nekoliko pomudi. K mnogim drugim znamenitostim na Filipinskih otokih spadajo tudi običaji Inov ter Leytov, ki prebivajo južno od otoka Luzon.

Pri omenjenih plemenih se je ohranilo do danes običaj bičanja. Njih zgodovino lahko zasledujemo nazaj v 8. stoletje in izvemo, da so bili nekaj časa mohamedanci. Ko so se prikazali na Filipinih Indijci, je obrnilo prebivalstvo hrbet mohamedanski veri. Ko so osvojili leta 1591 Španci otočje, so razširili tamkaj krščanstvo z ognjem ter mečem. Tekom stoletij se je razvila tukaj vera, ki je privzela iz naštetih veroizpovedi od vsake nekaj.

Sveti dan je petek. Zgodaj zjutraj se zberejo verniki. Onim, ki veljajo za nečiste in za od hudega duha obsedene, pokrijejo obraze s takozvanimi hudčevimi maskami. Slovesnost se vrši ob morski obali. Ob takih prilikah je čuti razbijanje po bobnih, katerega spremlja človeško kričanje in divja godba. Grešnike privežejo na drevesa tako, da morajo gledati v sonce in da skoro omedlijo od prestanega privezanja. Nato jih odvežejo, da si nekoliko opomorejo, jih zopet privežejo in sedaj jih pričnejo duhovniki obdelovati z udarci, da bi izgnali iz njih hudobnega duha. Molče morajo prenašati grešniki to neusmiljeno bičanje. Ako obnemorejo pod udarci, počakajo, da se jim vrne zavest ali jim dovolijo, da se smejo okopati v morju. Slana voda ni za razmesarjeno truplo nikako okrepčilo. Po stopnji grešnosti že bičane ponovno bičajo s kakim novim orodjem, ali jih pustijo zvezane nekaj časa ob rohu